

Octavio, & alii qui olim pro Christianis scripserunt adversus Gentiles apologias. Sed hac ex parte Plinius Christianos excusat, quod non ad scelus patrandum eo se obstringerent sacramento, sed ad peccatum omne vitandum. Quod vero his peractis potestas fieret recedendi, ita tamen ut rursus convenirent ad capiendum cibum promiscuum; Christianorum. Agapen significare voluisse, secundum ea quæ a nobis superius dicta sunt, mihi facile persuadeo. Cæterum quod spectat ad conventus antelucanos: non Traiani tantum edicto, quo (ut ait) heretix, hoc est, ipsa sodalicia, vetita erant; sed quod lege duodecim tabularum nocturnæ coitiones essent prohibitæ, ipsi videbantur Christiani jure plectendi: & ob illud maxime, quod novam ac peregrinam, Romanæ superstitioni contrariam, religionem inducerent. Quod vero ad Plinii consultationem Traianus redditis litteris responderit, videamus: sunt autem hujusmodi (b).

(b) Apud
Plin. lib.
10. epist.
98.

V.
Traianus
ad Plin-
ium.

Attum, quem debuisti, mi Secunde, in excutiendis causis eorum, qui Christiani ad te delati fuerunt, secutus es. Neque enim in universum aliquid, quod quasi certam formam habeat, consilium potest. Conquirendi non sunt: si deferantur & arguan-

tur, puniendi sunt. Ita tamen, ut qui negaverit se Christianum esse, idque re ipsa manifestum fecerit, id est, supplicando diis nostris, quamvis suspectus in præteritum fuerit, veniam ex penitentia impetret. Sine auctore vero propositi libelli, nullo crimine locum habere debent: nam & pessimi exempli, nec nostri sæculi est. Hæc Traianus.

At quod ad libellos accusatorios sine auctore propositos attinet: jure quidem eos notatos esse oportere Consule, & die, atque judicis nomine, insuper & nomine accusatoris inscriptos, Jurisconsultus (c) admonuit. Ceterum quod Christianos inquiri vetuit; Tertullianus (d), cum meminit de hujusmodi Imperatoris rescripto, hæc ait: *Aiqui invenimus inquisitionem quoque in nos prohibitam. Plinius enim Secundus cum provinciam regeret, damnatis quibusdam Christianis, quibusdam gradu pulsus; ipsa tamen multitudine perurbatus, quid de cetero ageret, consuluit Traianum Imperatorem: allegans præter obstinationem non sacrificandi, nihil aliud se de saceris eorum comperisse, quam cætus antelucanos ad canendum & Christo & Deo, & ad conferendam disciplinam; homicidium, adulterium, fraudem, perfidiam,*

VI.

(c) l. libel-
lorum ff.
de accusat.
& inscrip.
(d) Tertul-
in Apolog.
c. 2.

AB IMP. CAESARE. NERVA TRAJANO. AUG. GERMANICO. MISSUS, &c. Cum Traianus DACICUS non dicatur, jam vides quid inde inferatur. At certum est, Plinio morante in Bithynia, Traianum fuisse Romæ, quod produnt epistola a me citata in Epistola Consulari. Hic mihi, amicorum carissime, hæret aqua. Vadum ipse tentabis; nolo enim hic corrigere scaltorem; neque lapides sunt membrana. Ita Card. Norisus, qui in Epistola Consulari pag. 70. ait, Legationem Bithynicam Plinii videri sibi statuendam circa Septembrem anni CIX. aut sequentis: illum vero non Proconsulem, ut alios, sed Legatum Augusti, ac Proprætorem Consulari potestate in Provinciam missum fuisse, ex vetusto Elogio ejusdem Gruteri pag. 454.

V.
Plinius in
Bithynia
fuit
quando
Traianus
Natalis
Imperii ce-
lebravit.

Card. Norisii & Loydii infra laudandi doctissimarum observationum, & secunda Consultationum Cæsareorum regulæ subsidio, annum quo Plinius Bithyniæ Legatus de causa Christianorum ad Traianum scripsit, me detexisse arbitror. Cum enim persecutiones adversus Christianos annis Decennalibus & id genus festis destinatis de more excitarentur, aut si jam motæ essent, ingravescerent, & Plinius testetur se bis in Bithynia ejusmodi solennia celebrasse, apparet ipsum intelligendum de Quindecennialibus Imperii Proconsularis Traiani, ejusque Imperii Augustei, quæ in annos Christi CXI. & CXII. incidunt; præsertim cum Idacius in Fastis Traiano VI. & Africano Coss. anno nempe Christi CXII. scribat: *His Cons. persecutio Christianorum.* Plinius lib. 10. Epist. 60. ad Traianum scribit: *Diem, Domine, quo servasti Imperium dum suscipis, quanta mereris lætitia celebravimus, &c.* Plinio Traianus respondet Epist. 61. *Quanta religione ac lætitia commilitones cum Provincialibus, te præunte, diem Imperii mei celebraverint, libenter, mi secunde ca-*

*vissime, cognovi literis tuis, ubi sermonem esse de die, quo Traianus Imperii Collega dictus est, certum. Traianus enim suscipiendi Imperium, quando adoptatus est a Nerva, repressit seditionem quam Prætoris moverant, quo pacto dicitur servasse Imperium, ut etiam Plinius in Panegyrico Traiani habet. Cum autem dies natalis Imperii non celebraretur singulis annis, ut Natalis genuinus, sed tantum singulis quinquenniis, decenniis, & sic deinceps, non dubium, quin Plinius de Quindecennialibus Traiani, aut saltem de aliqua hujusmodi festivitate loquatur. Præterea Plinius lib. 10. Epist. 103. ad Traianum scribit: *Diem, in quem tutela generis humani felicissima successione translata est, debita religione celebravimus, quod sibi gratum fuisse scribit Traianus Epist. 104. ubi Plinium de Augusteo Imperio Traiani, dieque, quo Nerva successit, verba facere manifestum est. Quare non tantum Imperii Proconsularis, sed etiam Imperii Augustei Quindecennialia, aut saltem aliqua id genus solennia Plinium in Bithynia celebrasse, ideoque & per tres annos utrinque incompletos in ea Provincia fuisse liquet. Alias existimavi, uti passim etiam alii, Epist. 101. lib. 10. Plinii ad Traianum, in qua ait, *Vota, Domine, priorum annorum punctionata, alacres, lætisque persolvimus, de hujusmodi solenniis interpretandam esse, sed monuit me Cardin. Norisius, eam explicandam esse de Votis, quæ pro incolumitate ac salute Cæsaris fiebant III. Nonas Januariæ, quemadmodum & Epistolam 44. & 45. Paulus enim J. C. lib. 50. Digest. L. 233. De verborum significatione, ait, *Post Kal. Jan. die III. pro SALUTE Principis Vota suscipiuntur, quod & indicavi anno Christi XXIV. num. 1. Ea itaque Vota, quemadmodum & pro Quindecennialibus, bis Plinius in Bithynia peregit,****

Pli.